

RIIGI TUGITEENUSTE
KESKUS

Luunja Vallavalitsus
vald@luunja.ee
Puiestee tn 14
62222, Tartu maakond, Luunja alevik
Registrikood: 75003476

18.01.2024 nr 11.2-8/24/49

OTSUS finantskorrektsiooni tegemise ja taotluse rahuldamise otsuse muutmise kohta

Riigi Tugiteenuste Keskus (registrikood 70007340, edaspidi *rakendusüksus*) teeb meetme „Energiaatõhususe ja taastuvenergia kasutuse edendamine avaliku sektori hoonetes“ raames otsuse Luunja Vallavalitsuse (edaspidi *toetuse saaja* või *hankija* või *tellija*) projekti nr Kliima.2.01.20-0131 „Luunja lasteaia Midrimaa renoveerimine“ (edaspidi *projekt*¹) osas.

Toetuse saaja Luunja Vallavalitsus on hankija RHS § 5 lg 2 punkti 2 mõistes ning sellest tulenevalt peab järgima riigihangete seaduses sätestatud korda.

Rakendusüksus tuvastas projektiga seotud riigihanke nr 250544 „Luunja lasteaia Midrimaa renoveerimine“ kontrollimise käigus, et toetuse saaja ei ole järginud riigihangete seaduses (edaspidi *RHS*²) sätestatud nõudeid, mistõttu kohaldab rakendusüksus antud rikkumisega seotud kuludele finantskorrektsiooni ning **loeb mitteabikõlblikuks kuluks 90 000 eurot.**

Otsuse tegemise aluseks on riigihalduse ministri 26. veebruari 2020. a määruse nr 7 „Kohaliku omavalitsuse hoonete energiaatõhusaks muutmiseks antava toetuse kasutamise tingimused ja kord“ (edaspidi *meetme määrus*) § 19 lg 1 p 3 ja lg 2, samuti projekti raames esitatud kuludokumendid (edaspidi *KD*) nr 1-7 ja 14-15 ning toetuse saajaga peetud kirjavahetus.

1. Hankelepingu muudatuste väärtus ületab RHSis lubatud määra

1.1 Rikkumise asjaolud

Toetuse saaja viis avatud hankemenetlusena läbi hanke Luunja lasteaia „Midrimaa renoveerimine“. Hanketeade avaldati 23.05.2022 ja pakkumuste esitamise tähtaeg oli 01.07.2022. Pakkumuse esitasid AS Eviko (10321432), AS Ehitustrust (12310585) ja aktsiaselts Tartu Ehitus

¹ Toetuse rahuldamise otsus 25.11.2020 nr 11.6-8/1316.

² Riigihangete seadus. Redaktsiooni jõust.15.07.2020, kehtivuse lõpp 31.05.2022.

(10243382). Kõik pakkumused tunnistati vastavus- ja kvalifitseerimistingimuste osas nõuetekohasteks ja pakkujate kõrvaldamise alused puudusid.

Hindamiskriteeriumi (madalaim hind, *vähim on parim*) alusel tunnistati edukaks pakkujaks aktsiaselts Tartu Ehitus (edaspidi *edukas pakkuja* või *töövõtja*), kellega sõlmiti 29.08.2022 ehituse töövõtuleping nr 7-7/3 (edaspidi *hankeleping*) Luunja lasteaia Midrimaa renoveerimis- ja laiendustöödeks käibemaksuta maksumusega 4 463 287,01 eurot. Maksumusele lisandus tellija reserv 5% hankelepingu käibemaksuta maksumusest summas 223 164,35 eurot.

Hankelepingu tegelikuks maksumuseks riigihangete registri andmetel kujunes 4 141 997,47 eurot (käibemaksuta, reservita) ja see on esialgsest maksumusest 7,2% madalam. Reservi arvestades langes hankelepingu maksumus võrreldes esialgsesega 11,6%.

Rakendusüksus tuvastas hanke kontrollimisel järgmise puuduse:

- hankelepingu muudatuse väärtus kokku ületab RHSis lubatud määra.

Hankelepingu täitmisel on hankija ja töövõtja teinud võrreldes hankedokumentis „Maksumuse tabel“ (*vorm 3*) kokkulepitud ehitustöödega ja ostetavate asjadega mitmeid muudatusi, seda hankelepingu kogumaksumust suurendamata.

Andmed hankelepingu muudatuste kohta on rakendusüksus koondanud tabelitesse failis „Luunja hankelepingu muudatused.xlsx“ (edaspidi *Lisa 1*).

Fail koosneb neljal lehel olevatest tabelitest:

- 1) „Muudatused kokku“ koondab andmed kõigi allpool kirjeldatud kolme muudatuse ja nendes sisalduvate kalkulatsioonide kohta;
- 2) „Sisustuse muudatused 10.1“ koondab andmed sisustuses tehtud muudatuste kohta ja arvutatud väärtus kokku on kantud lehele 1 vastava kalkulatsioonirea juurde;
- 3) „Väliala muudatused 10.3“ koondab andmed väliala atraktsioonide osas tehtud muudatuste kohta ja arvutatud väärtus kokku on kantud lehele 1 vastava kalkulatsioonirea juurde;
- 4) „Sisustuse lisatellimus“ koondab andmed sisustuse täiendava tellimuse kohta, mida hankes esialgu ette ei nähtud.

02.05.2023 esitas toetuse saaja rakendusüksusele **muudatuse nr 1**, (hankelepingu lisa 7, sõlmitud 23.12.2022, jõustus tagasiulatuvalt 10.11.2022). Muudatus- ja lisatööd tabelid hõlmasid **kalkulatsioone 1-3** ja nendes esitatud andmete kohaselt oli muudatuse nr 1 väärtuseks kokku - 386,12 eurot (kogumaksumuse vähenemine, käibemaksuta). Selle arvutamisel oli toetuse saaja leidnud juurde tulnud ja ära jäänud tööde summade vahe. Iga kalkulatsiooni osas oli tabelis välja toodud muudatuse põhjendus ning lisanduvate ja ära jäävate tööde konkreetsed mahud, tööde ühikhinnad ja maksumused ning muudatuse mõju lepingu hinnale.

16.05.2023 teavitas rakendusüksus toetuse saajat, et muudatuse nr 1 käibemaksuta väärtuseks on arvutuste kohaselt 311 470,27 eurot, muudatuste aluseks on RHS § 123 lg p 1 ja neid ei loeta samaväärseteks. Toetuse saaja teavituses toodule täpsustusi või täiendusi ei esitanud.

20.06.2023 esitas toetuse saaja **muudatuse nr 2**, (hankelepingu lisa 8, sõlmitud 13.03.2023). Muudatus- ja lisatööde tabelid kajastasid **kalkulatsioone 4-6**. Tabelite koondi kohaselt oli muudatuse nr 2 väärtuseks kokku -110 229,23 eurot (kogumaksumuse vähenemine, käibemaksuta). Selle arvutamisel oli toetuse saaja leidnud juurde tulnud ja ära jäänud tööde

summade vahe. Muudatuste põhjendused oli kalkulatsioonide tabelites toodud, kuid puudusid lisanduvate ja ära jäävate tööde konkreetsed mahud, tööde ühikhinnad ja maksumused.

28.06.2023 kinnitas toetuse saaja, et muudatuse nr 2 kalkulatsioonide 4-6 aluseks on RHS § 123 lg 1 p 1.

28.06.2023 esitas toetuse saaja **muudatuse nr 3**, (hankelepingu lisa 9, sõlmitud 27.06.2023). Muudatus- ja lisatööde tabelid hõlmasid **kalkulatsioone 7-10**. Tabelite koondi kohaselt oli muudatuste nr 3 väärtuseks kokku -210 674,13 eurot (kogumaksumuse vähenemine, käibemaksuta) ja selle arvutamisel on toetuse saaja taaskord leidnud juurde tulnud ja ära jäänud tööde summade vahe. Kalkulatsioonide tabelites puudusid muudatuste põhjendused ning samuti lisanduvate ja ära jäävate tööde konkreetsed mahud, tööde ühikhinnad ja maksumused.

Toetuse saaja arvutuste kohaselt oli muudatuste 1-3 väärtuseks -321 289,48 eurot ja see kajastab muudatuste mõju hanke maksumusele (hanke tegelik maksumus vähenes selle summa võrra.)

30.06.2023 edastatud järelepärimises paluti toetuse saajal teha hankelepingu muudatustest nr 2 ja nr 3 tabeli kujul kokkuvõtte ja esitada:

- 1) ära jäänud tööd ja nende maksumused;
- 2) lisandunud tööd ja nende maksumused;
- 3) muudatuste väärtus (samaväärsete asenduste puhul hinnavahe, ülejäänud muudatuste puhul ära jäänud ja lisandunud tööde maksumuste summa);
- 4) iga muudatuse juures RHS § 123 säte, mille alusel muudatus tehtud on (RHS § 123 lg 1 p 4 alusel tehtud muudatuste puhul selgitage lisaks, milles seisnes ettenägematus).

06.07.2023 esitas toetuse saaja osaliselt andmed muudatuste kalkulatsioonide 4-10 kohta failis „Lisatööde kalkulatsioon 4-10.pdf“. 27.07.2023 esitas toetuse saaja hankelepingu muudatuste kohta tervikuna faili „Muudatus- ja lisatööde tabel_07.06.2023.xlsx“.

Eelnimetatud kahes dokumendis esitatud andmeid (koondatud Lisas 1 lehel „Muudatused kokku“) aluseks võttes asub rakendusüksus seisukohale, et toetuse saaja on hankelepingu muudatused teinud RHS § 123 lg 1 p 1 alusel, kuid rikkunud sättes kehtestatud piirmäära.

RHS § 123 lg 1 p 1 kohaselt võib hankija sõlmitud hankelepingut muuta uut riigihanget korraldamata, kui selle üldist olemust, näiteks hankelepingu eset, ei muudeta ja muudatuste väärtus kokku ei ületa RHS § 14 lg-des 3 või 4 sätestatud piirmäära ega 10% asjade või teenuste või 15% ehitustööde hankelepingu algsest maksumusest.

Muudatuste 1-3 tuvastatud väärtused kokku on 1 210 542,93 eurot³, mis moodustab 27,12% hankelepingu algsest maksumusest. Seega on RHSis lubatud piirmäär ületatud.

1.2 Toetuse saaja selgitused

Toetuse saaja kinnitas esialgu järelevalvemenetluse käigus (28.08.2023), et kõik muudatused on teostatud RHS § 123 lg 1 p 1 alusel.

³ Lisa 1, leht „Muudatused kokku“, veeru I summa.

Muudatuste väärtuste leidmisel on toetuse saaja summeerinud ära jäänud ja lisandunud tööde maksumused. Selliselt saab muudatuste väärtust leida juhul, kui need on samaväärsed. Järelepärimises (07.09.2023) palus rakendusüksus täpsustada, kas toetuse saaja loeb kõik kalkulatsioonides 1-10 toodud muudatused samaväärseteks. Samaväärsust paluti hinnata ja põhjendada iga muudatuse osas eraldi.

Kuna dokumendis „Muudatus- ja lisatööde tabel_07.06.2023“ puudusid üldse põhjendused muudatustele kalkulatsioonides 7-10, paluti ka need esitada. Samuti paluti esitada nimekirjaga projektijärgse sisustuse kohta ning tuua konkreetsetelt välja, mida sellest ei soetatud ja mida osteti alternatiivse sisustusena (kalkulatsioonirida 10.1).

Toetuse saaja vastas (22.09.2023): *Loeme kalkulatsioonides 1-3 ja 4-10 toodud muudatused samaväärseteks. Kõik muudatused ja asendatud materjalid/tööd on funktsionaalselt samaväärsed ning täidavad sama eesmärgi. Hankelepingu üldine olemus ning ese ei muutunud. Koostöös ehitajaga on läbi töötatud projekt ning leitud lahendused, mis on küll samaväärsed, kuid pakuvad valmimisel rohkem lisandväärtust või suurendavad kasutusmugavust.*

Toetuse saaja poolt täiendavalt esitatud põhjendused muudatuste kalkulatsioonidele 7-10 on toodud Lisas 1 lehel „Muudatused kokku“ veerus K.

Sisustuse muudatuse osas vastuseks esitatud failis „mööbel.pdf“ puudusid asjadel hinnad, seega ei olnud tuvastatav, kuidas kujunes dokumendis „Lisatööde kalkulatsioon 4.-10.pdf“ kalkulatsiooni 10 real 1 välja toodud muudatuse väärtus.

Toetuse saaja luges muudatused samaväärseteks, kuid ei esitanud iga kalkulatsiooni osas konkreetseid samaväärsuse põhjendusi.

02.10.2023 toimunud kohtumise käigus palus rakendusüksus toetuse saajal uuesti üle vaadata kõik muudatuste kalkulatsioonid samaväärsuse seisukohast ja muudatuste alused lähtuvalt RHSi § 123 lg-s 1 toodust. Samuti paluti täiendavalt esitada:

- 1) mängualal (väliala atraktsioonides) tehtud muudatuste väärtuse täpne kalkulatsioon (kalkulatsioonirida 10.3);
- 2) sisustuse muudatuste väärtuse leidmise täpne kalkulatsioon (kalkulatsioonirida 10.1).

09.10.2023 vastuses esitas toetuse saaja muudatuste samaväärsuse põhjendused ja muudatuste RHSi alused kalkulatsioonidele 4-10.

Mängualal tehtud muudatuste kalkulatsiooni andmed on toodud Lisas 1 lehel „Väliala muudatused 10.3“ ja sisustuse muudatuste kalkulatsiooni andmed Lisas 1 lehel „Sisustuse muudatused 10.1“.

26.10.2023 esitas toetuse saaja samaväärsuse põhjendused ja RHSi alused ka kalkulatsioonide 1-3 kohta.

11.11.2023 esitas toetuse saaja täiendavad andmed sisustuse tellimuse kohta, mis algselt ei olnud hanke osaks (Lisa 1 leht „Sisustuse lisatellimus“, muudatuse alus RHS § 123 lg 1 p 3).

Esitatud andmed muudatuste samaväärsuse põhjenduste ja RHSi aluste kohta on toodud Lisas 1 lehel „Muudatused kokku“ veergudes K ja L. Toetuse saaja esitas kalkulatsioonide 1-4, 6 ja 8 puhul muudatuste alusena RHS § 123 lg 1 p 4, kalkulatsioonide 5, 7, 9 ja 10 muudatuste alusena RHS § 123 lg 1 p 1 ja luges need samaväärseteks.

1.3 Rakendusüksuse seisukoht ja õiguslik põhjendus

Hankelepingu muudatuste korral on toetuse saaja kohustatud järgima RHSi §-i 123, mis sätestab õiguspärase muutmise alused ja tingimused, samuti olulise muutmise keelu. Selle paragrahvi lõike 1 punktides 1-6 on toodud loetelu muudatustest, mida ei peeta olulisteks ja neid võib teha hankelepingu poolte kokkuleppel ilma uut riigihanget korraldamata. Nimetatud punktides kirjeldatud muudatuste olulisust ei ole vaja hinnata, eeldusel, et kõik kirjeldatud tingimused on täidetud. Sama lõike punkti 7 kohaselt on aga õiguspärane igasugune muudatus, sõltumata selle väärtusest, kui muudatus ei ole oluline ning olulisust tuleb hinnata RHS § 123 lg 2 alusel.

1.3.1. RHS § 123 lõikes 1 punktides 2, 3, 5, 6 ja 7 toodud aluste kohaldatavus antud hankelepingu muudatustele

Esmalt analüüsib rakendusüksus, kas antud hankelepingu muudatuste lubatavuse alusena saab kohaldada RHS § 123 lg 1 punkte 2, 3 või 7.

RHS § 123 lg 1 p 2 lubab teha muudatusi, mis on juba hankelepingu esialgsetes tingimustes ette nähtud (nn *muudatuste klausel*) ja täidetud on järgmised samaaegselt esinevad tingimused:

- hankelepingu üldist olemust ei muudeta ja
- muudatuste ulatus, sisu ja kohaldamistingimused olid hanke alusdokumentides selgelt ja ühemõtteliselt ette nähtud.

Hankelepingu järgse muudatuse õiguspäraseks aluseks saavad olla vaid selged, täpsed ja ühemõttelised muutmise klauslid. Sealjuures peab olema sätestatud muudatuse ulatus ja olemus ning muutmise asjaolud. Muudatuste klausli tingimused peaksid olema sellised, mis ei võimalda hankelepingu pooltel muutmise osas läbi rääkida. Vastasel juhul ei ole tegu selgelt, täpselt ja ühemõtteliselt ette nähtud muutmise tingimustega.

Hankelepingu punkt 15.1 sätestab: *Juhul, kui tööde teostamise ajal tekib põhjendatud vajadus muuta lepingus töödele määratud lahendusi, ehitusprojekti, tööde mahtu, materjale, seadmeid vms (edaspidi muudatustööd), lepatakse muudatustööde teostamises kokku poolte vahel sõlmitavas kirjalikus kokkuleppes. Muudatustööde tegemine lepingu raames on lubatud üksnes juhul, kui selle tulemusena ei ületata lepingu hinda (sh tellija reservi) ega muudeta lepingus sätestatud tähtaegasid.*

Riigihanke alusdokumentides (edaspidi *RHAD*), tavaliselt hankelepingu projekti tingimustes, sätestatud nn muutmise klausli tingimused peaksid olema sellised, mis ei võimalda hankelepingu pooltel muutmise osas üldse läbi rääkida või mille puhul on läbirääkimiste osatähtsus võimalikult väike. Kui poolte läbirääkimiste ruum hankelepingu muutmisel on väga suur, siis ei ole enam tegu “selgelt, täpselt ja ühemõtteliselt” ette nähtud muutmise tingimusega ning muudatus ei kuulu RHS § 123 lg 1 p 2 tähenduses lepingujärgselt lubatud muudatuste kategooriasse.

Seega peab sellise hanke puhul hankija mitte üksnes kohaldama sobivaimat hankemenetlust, vaid ka hoolikalt määratlema selle hanke eseme. Hankija võib jätta endale võimaluse teha pärast hankelepingu sõlmimist selles teatud muudatusi, isegi olulisi, tingimusel et see oli ette nähtud hankedokumentides. Selle õigusliku kohustuse ja konkreetse vajaduse tasakaalustamine toimub esiteks järgides kuni hankelepingu täitmise etapi lõpuni rangelt neid hanketingimusi, mis olid

määratud selle hanke dokumentides, ja teiseks nähes hankedokumentides otsesõnu ette hankija võimalus kohandada pärast hankelepingu sõlmimist selle teatud tingimusi, isegi olulisi. Nähes sõnaselgelt ette sellise võimaluse ja määratledes nimetatud dokumentides selle kohaldamise viisid, tagab hankija, et kõik asjaomastest hankest huvitatud isikud teavad seda algusest peale ja on seega pakkumuse esitamise ajal samasuguses olukorras. Käesoleval juhul on muudatuste klausel hankelepingus on üldsõnaline ja võimaldab pooltel muutmise osas läbi rääkida (muudatuse põhjendatud vajadus ja selle toetamise kokkulepe). Seega ei pea rakendusüksus hankelepingu muudatuste lubatavuse osas § 123 lg 1 p 2 kohaldamist asjakohaseks.

RHS § 123 lg 1 p 3 alusel on pakkujalt võimalik hankida täiendavaid asju, teenuseid või ehitustöid ehk teha nn lisatellimusi. Selline hankelepingu muudatus peab samaaegselt vastama kõikidele järgmistele tingimustele:

- 1) hankijal on tekkinud vajadus täiendavate asjade, teenuste või ehitustööde järele, mis hanke alusdokumentides ei sisaldunud;
- 2) lepingupoole vahetamine põhjustaks hankijale kas "olulist ebamugavust" või "märkimisväärsed lisakulusid";
- 3) lepingupoole vahetamist takistavad kas majanduslikud või tehnilised põhjused ning
- 4) sealjuures ei ületa ühegi muudatuse väärtus 50% hankelepingu algsest maksumusest.

Toetuse saaja on sisustuse täiendava tellimuse (nimekiri toodud Lisas 1, lehel „Sisustuse lisatellimus“) alusena viidanud just kõnealusele sättele. Esialgu neid asju soetada ei kavatsatud, mistõttu käsitles hankija seda asjade täiendava tellimusena.

RHS § 123 lg 1 p 3 alusel õiguspärase lisatellimuse tegemise esimene eeltingimus seisneb seega asjaolus, et hankijal on tekkinud vajadus teatud asjade, teenuse või ehitustööde järgi, mille tegemist esialgsetes hanketingimustes ette ei nähtud. Kuna hankeleping sõlmitakse RHADs ettenähtud tingimustel (RHS § 120 lg 1), siis on hankelepinguga hõlmatud kõik sellised soetused, mida RHAD ette nägi. Lisatellimuseks ei saa seetõttu mõistetavalt olla sellise asja tarnimine, ehitustöö tegemine ega teenuse osutamine, mis oli ette nähtud juba RHAD tingimuste kohaselt. Lisatellimus võib tähendada kas hankelepingu eseme hulga suurendamist (nt ostetakse tellitud asju rohkem kui algselt plaanis) või laiendamist (nt esialgsetele teenustele tellitakse lisaks muid teenuseid).

Antud hankelepingu muudatuste puhul oli tegemist kavandatud ehitustööde ning sisustuse ja väliala atraktsioonide asendamisega või nende ära jätmisega, mille tulemusena hankelepingu maksumus vähenes. Seega rakendusüksuse hinnangul ei ole kalkulatsioonides 1-10 toodud muudatuste ja sisustuse lisatellimuse puhul tegemist täiendavate asjade, teenuste või ehitustööde hankimisega. RHS § 123 lg 1 p 3 kohaldamine nende muudatuste lubatavuse osas ei ole asjakohane.

RHS § 123 lg 1 p 7 alusel võib sõlmitud hankelepingut muuta uut riigihanget korraldamata, kui muudatuse väärtusest sõltumata ei ole muudatus oluline. Olulisust tuleb hinna RHS § 123 lg 2 alusel. Muudatus on oluline, kui sellega muudetakse hankelepingu üldist olemust märkimisväärselt.

Kõik antud hanke raames tehtud muudatused on seotud hankeesemega (ehitustööde laadi ja asjade soetamisega), mistõttu on tegemist oluliste muudatustega. RHS § 123 lg 1 p 7 kohaldamine nende lubatavuse osas ei ole seega asjakohane.

Sätete sisust lähtuvalt ei ole antud hankelepingu muudatuste lubatavuse puhul rakendatavad RHS § 123 lg 1 p-d 5 ja 6.

1.3.2. RHS § 123 lõike 1 punktide 1 ja 4 kohaldumine antud hanke muudatustele

Toetuse saaja esitatu kohaselt on kalkulatsioonides 1-4, 6 ja 8 toodud muudatuste aluseks RHS § 123 lg 1 p 4 (Lisa 1, leht „Muudatused kokku“, veerg L). Sätte kohaselt võib uut riigihanget korraldamata hankelepingut muuta, kui selle põhjustavad hoolsale hankijale ettenägematud asjaolud, hankelepingu üldist olemust ei muudeta ja ühegi muudatuse väärtus ei ületa 50% hankelepingu algsest maksumusest.

Toetuse saaja põhjendas kalkulatsioonide 1-3, 6 ja 8 muudatusi sügis-talviste ettenägematute ilmastikuoludega ning sellest tingitud liigse niiskusega (Lisa 1, leht „Muudatused kokku“, veerg K). Eesti kliimast ja vahelduvatest aastaaegadest tulenevaid ilmastikutingimusi ei saa rakendusüksuse hinnangul pidada hoolsale hankijale ettenägematuteks asjaoludeks. Sellest lähtuvalt ei ole kalkulatsioonide 1-3, 6 ja 8 osas RHS § 123 lg 1 p 4 alusel hankelepingu muutmine põhjendatud.

Kalkulatsiooni 4 muudatust põhjendas toetuse saaja tarneraskuste esinemisega, kuid tõendeid selle kohta esitanud ei ole. Seega ei saa antud põhjendust lugeda piisavaks, et kõnealust sätet muudatuse alusena aktsepteerida. Lisaks juhib rakendusüksus tähelepanu, et RHS § 123 lg 5 kohaselt peab hankija esitama sama sätte lõike 1 punkti 4 alusel tehtud muudatuse kohta registrile hankelepingu muutmise teate kümne päeva jooksul muudatuse tegemisest arvates. Toetuse saaja seda teinud ei ole.

Eeltoodut arvesse võttes loeb rakendusüksus kalkulatsioonide 1-4, 6 ja 8 muudatuse aluseks RHS § 123 lg 1 p 1.

Kalkulatsioonide 5, 7, 9 ja 10 puhul on toetuse saaja muudatuse aluseks toonud RHS § 123 lg 1 p 1 (Lisa 1, leht „Muudatused kokku“, veerg L) ja lugenud need ühtlasi samaväärseteks.

Rakendusüksus nõustub, et nimetatud kalkulatsioonide puhul on muudatuste aluseks RHS § 123 lg 1 p 1. Selle alusel on hankelepingu muutmine lubatud, kui muudatus vastab samaaegselt kõikidele järgmistele tingimustele:

- 1) ei muudeta hankelepingu üldist olemust, nt hankelepingu eset;
- 2) muudatuse väärtus ei ületa RHS § 14 lg-s 3 või lg-s 4 sätestatud piirmäära;
- 3) muudatuste väärtus kokku, st erinevate muudatuste kumulatiivne maksumus ei ületa 15% ehitustööde hankelepingu algsest maksumusest.

Muudatuse väärtust asendustööde korral on võimalik arvestada kas nende tööde maksumuse hinnavahe kaudu või summeerides ära jäetud tööde ja lisandunud tööde maksumused. Euroopa Komisjon on asunud seisukohale, et kui asendustööd ei ole samaväärsed, siis tuleb muudatuse väärtuse arvutamisel ära jäänud töö ja lisandunud töö maksumused kokku liita.

Muudatuse väärtuse arvutamine hinnavahena on sobilik näiteks juhtudel, kus üks seinavärv asendatakse teise värviga, puitparkett vahetatakse teise puitparketi vastu, tavaline kipsplaat asendatakse veekindla kipsplaadiga jms. Samas puitakna vahetamine plastikakna vastu ei ole samaväärne muudatus ning sellise muudatuse korral kujuneb selle väärtuseks ära jääva ja lisanduva materjali/töö summeeritud maksumus.

Muudatuse väärtuse leidmisel tuleb seega esmalt kaaluda iga asendustöö samaväärsust, hinnates asendatava materjali/töö olemust, hinda ja pakkujate ringi. Rakendusüksus on hinnanud kõikide kalkulatsioonides 1-10 toodud muudatuse samaväärsust (põhjendused ja kommentaarid toodu Lisas 1 lehel „Muudatused kokku“, veerus J) ja loeb neist samaväärseteks kalkulatsioonid 7 ja 9 ja 10.8.

Kokkuvõttes asub rakendusüksus seisukohale, et kalkulatsioonides 1-10 toodud muudatuste aluseks on RHS § 123 lg 1 p 1. Samaväärseteks loetud kalkulatsioonide 7, 9 ja 10.8 puhul on väärtuse arvutamisel leitud asendustööde maksumuse vahe (Lisa 1, leht „Muudatused kokku“, veerg G- veerg H, väärtus veerus I). Kõikide teiste kalkulatsioonide puhul on muudatuse väärtuse leidmisel summeeritud asendatud töö ja sellega seotud lisandunud töö maksumused (Lisa 1, leht „Muudatused kokku2 veerg G + veerg H, väärtus veerus I). Tuvastatud muudatuse väärtus kokku on 1 210 542,93 eurot.

Rakendusüksus toob eraldi välja asjaolu, et juba muudatustega nr 1 ja 2 on seadusega lubatud muudatuste piirsumma 669 493,05 eurot (15% hanke esialgsest maksumusest) ületatud.

1.4 Rikkumisele kohaldatav finantskorrektsioonimäär 10%

Kui toetuse saaja on rikkunud seoses hangete läbiviimisega talle kehtestatud kohustusi, nõutakse meetme määruse § 19 lg 2 kohaselt sõltuvalt rikkumise raskusest tagasi 10, 25, 50 või 100 protsenti hankelepingule eraldatud toetusest.

Rakendusüksus peab käesoleva rikkumise olulisust ja raskust hinnates proportsionaalseks rakendada 10-protsendilist ehk kõige madalamat võimalikku finantskorrektsiooni määra. Hanke läbiviimisel oli tagatud konkurents ja hankelepingu täitmisel tehtud ehitustööde muudatused andsid võrreldes algsetega kvaliteetsemad (ilmastikukindlamaid) tulemused. Hankelepingu tegelik maksumus ei suurenenud vaid vähenes selle tulemusena 7,2%. Eeltoodust tulenevalt ei pea rakendusüksus põhjendatuks kohaldada rikkumisele kümnest protsendist kõrgemat finantskorrektsioonimäära.

1.5 Hanke kuludele rakendatav finantskorrektsiooni summa ja projekti eelarve vähendamine

Toetuse saaja on hanke nr 250544 alusel tekkinud abikõlblike kulusid kajastanud projekti tegevuses nr 3 *Ehitamine (sh omanikujärelevalve)* KD-de nr 1-7 ja 14-15 alusel summas 900 000 eurot.

Lähtuvalt otsuse punktist 1 loeb rakendusüksus hankega seotud kuludest **mitteabikõlblikuks 90 000 eurot** (900 000 x 10%), millest toetus moodustab 54 000 eurot ja omafinantseering 36 000 eurot.

Finantskorrektsiooni otsusest tingituna väheneb projekti eelarve mitteabikõlbliku summa võrra. Sellest tulenevalt muudab rakendusüksus projekti kohta 25.11.2020 tehtud taotluse rahuldamise

otsuse nr 11.6-8/1316 resolutsiooni ning vähendab 90 000 euro ulatuses projekti abikõlblikku maksumust ja vastavalt proportsioonile määratud toetuse summat.

2. Toetuse saaja ärakuulamisõiguse tagamine

Tulenevalt haldusmenetluse seaduse (edaspidi HMS) § 40 lõikest 1 peab haldusorgan enne haldusakti andmist andma menetlusosalisele võimaluse esitada kirjalikus, suulises või muus sobivas vormis asja kohta oma arvamus ja vastuväited. Rakendusüksus edastas 06.12.2023 toetuse saajale finantskorrektsiooni otsuse eelnõu, paludes esitada omapoolsed seisukohad koos võimalike lisatõenditega hiljemalt 20.12.2023.

Toetuse saaja esitas tähtajaks enda seisukohad ja teavitas, et ei nõustu otsuse eelnõus toodud järeldustega ning finantskorrektsiooni tegemisega, kuna vaatamata korduvatele põhjendustele on rakendusüksus meelevaldselt lugenud paljud asendustööd mitte samaväärseks. Hankija on jätkuvalt seisukohal, et kõik muudatused ja asendatud materjalid/tööd on funktsionaalselt samaväärsed ning täidavad sama eesmärgi. Konkreetselt akende asenduse osas on esitatud eelnõu kohta arvamus lisana ka ehitaja kinnitus, et akende vahetamine oli tingitud tarneaegadest.

Toetuse saaja on lisanud: „*Tähelepanuta ei saa jätta ka asjaolu, et terve projekt on edukalt ja tähtaegselt ellu viidud ja saavutatud on rahaline kokkuvõtte, mis sobitub nii toetusrahade kui ka riigihangete seaduse ühe põhiprintsiibi, säästliku rahade kasutamise, mõtte alla*“.

Rakendusüksus on seisukohal, et esitatud argumendid ei muuda otsuse punktis 1 käsitletud rikkumiste asjaolusid ega järeldusi, samuti rakendatava finantskorrektsiooni määra suurst. Isegi kui arvestada täiendavalt esitatud ehitaja kinnitust puitakende tarneraksuste ja puidu hinna kallinemise kohta (e-kiri) ning lugeda puitakende asendamine PVC akendega samaväärseks muudatuseks, ületab muudatuste koguväärtus ikkagi RHSi § 123 lg 1 p 1 piirmäära.

Toetuse saaja heidab oma vastuses rakendusüksusele ette, et otsuse tegemisel on arvesse võetud kogu ehituse maksumus ning asendustööd ning seega on käsitletud töid, mis ei ole kunagi olnud toetuse taotluse ega toetuse rahuldamise otsuse osaks. Samuti lisab toetuse saaja täiendavalt, et kõik toetuse taotluses esitatud tööd on teostatud selliselt nagu taotluses ja taotluse rahuldamise otsuses on välja toodud. Lisandunud osa on rahastatud omavahenditest ning lisandunud osa ei saa FKO-d tehes arvesse võtta. Toetuse saaja põhjendab: „*Toetuse määrase §-st 17 tuleneb selgelt, et toetuse määrase nõudeid rakendatakse ainult taotluse ning taotluse rahuldamise otsuses märgitud töödele (projektile). Tagasinõude aluseks märgitud § 19 lõige 2 sätestab samuti, et tagasinõue tehakse kui toetuse saaja on rikkunud seoses hangete läbiviimisega talle käesolevas määrauses kehtestatud kohustusi. Kuivõrd määrauses kehtestatud kohustused laienevad ainult projekti taotluses esitatud töödele ei ole võimalik tagasinõuet põhjendada kogu ehitustöö ulatuses leitud väidetavate rikkumistega. Eelnevast tuleneb, et tagasinõude aluseks olevas arvestuses tuleb aluseks võtta asjaolu, et toetuse taotluse välised lisatööd moodustavad kogu elluviidud ehitusest mahuliselt 35% ja rahaliselt 45%. Seetõttu tuleb ka riigihanke lepingus arvestatud muudatustes arvestada vastava proportsiooniga.*“

Rakendusüksus selgitab, et RHSi nõuete täitmine peab olema tagatud kogu läbiviidud hanke osas tervikuna, sõltumata toetusega ja omavahenditega finantseerimise proportsioonist. Seega ei ole õige hankija väide, et taotleja omavahenditest tehtud (ning taotluses üldse mitte kajastatud) tööd

tuleb jätta hanke rikkumise ulatuse tuvastamisel arvesse võtmata, kuna need ei allu toetuse määrase tingimustele ja toetuse määrus nendele töödele ei rakendu.

Finantskorrektsioonimäära ongi rakendatud ainult nende kulude osas, mis on esitatud konkreetse projekti abikõlblike kuludena.

3. Otsuse resolutsioon

Võttes arvesse eelkirjeldatud asjaolud ja põhjendused ning tuginedes käesolevas otsuses väljatoodud õiguslikele alustele, rakendusüksus

otsustab:

1. lugeda projekti „Luunja lasteaia Midrimaa renoveerimine“ raames mitteabikõlblikuks kuluks tegevuse nr 3 „Ehitamine (sh omanikujärelevalve)“ osas **90 000 eurot** (käibemaksuga), millest toetus moodustab 54 000 eurot ja omafinantseering 36 000 eurot;
2. vähendada hankega nr 250544 seotud abikõlblike kulusid 10% võrra;
3. vähendada projekti eelarvet tegevuses nr 3 „Ehitamine (sh omanikujärelevalve)“ otsuse resolutsiooni punktis 1 märgitud summades;
4. muuta 25.11.2020 taotluse rahuldamise otsuse nr 11.6-8/1316 punkte 3-5 alljärgnevalt:
 - 4.1. „3. Projekti abikõlblikud kogukulud on 810 000 (kaheksasada kümme tuhat) eurot.“;
 - 4.2. „4. Toetuse määr on 60 protsenti projekti abikõlblikest kuludest ja maksimaalne suurus 486 000 (nelisada kaheksakümmend kuus tuhat) eurot.“;
 - 4.3. „5. Omafinantseeringu minimaalne määr on 40 protsenti projekti abikõlblikest kuludest ja suurus vähemalt 324 000 (kolmsada kaksikümmend neli tuhat) eurot.“

Otsuse peale on õigus esitada meetme määrase § 21 ja HMSi kohaselt vaie rakendusüksusele 30 päeva jooksul, arvates päevast, mil isik sai või oleks pidanud otsusest teada saama.

Lisa 1. Luunja hankelepingu muudatused

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Sams
osakonnajuhataja

Koostaja: Marje Leppik
663 1495
marje.leppik@rtk.ee